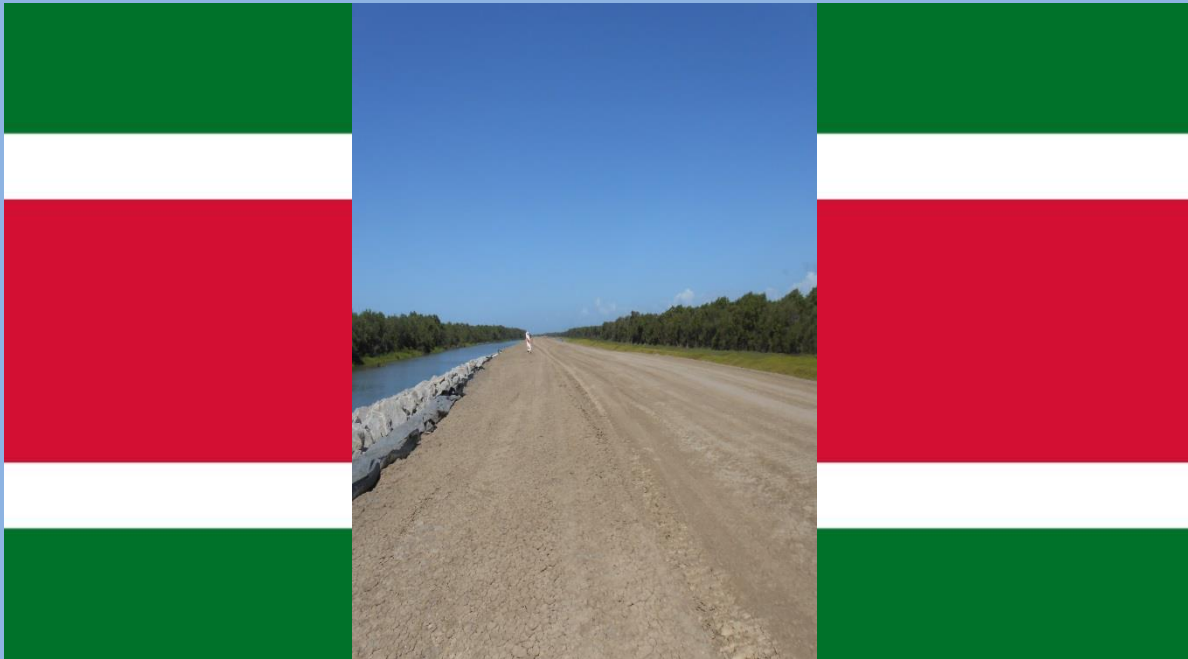

ROADMAP FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Manifest voor een strategische ontwikkelingsagenda

Hernieuwde versie 21-6-2015
Stanley A. Ramkhelawan

Roadmap for sustainable development: Manifest voor een strategische ontwikkelingsagenda

Rotterdam, juni 2015

Aan de voorzitters- en politiek adviseurs

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bied ik u geheel op persoonlijk initiatief dit manifest aan. De inhoud van dit manifest bevat enkele bouwstenen voor een duurzame ontwikkelingsstrategie. Daarmee kan al begonnen worden door deze bouwstenen op te nemen in het "regeerprogramma 2015-2020".

Het is geheel aan u en uw politieke partij hier wel of geen gebruik van te maken.

Ik kan mij een drietal clusters van reacties op dit manifest voorstellen.

1. Weer een "**Kathederdeskundige**". Een veel gebezigde term door Surinaamse respondenten op bijdragen van personen met een Surinaamse afkomst. Mijn repliek aan deze groep respondenten is "durf ook te twifelen aan uw eigen wijsheid ". Oók ik heb niet de pretentie alle wijsheid in pacht te hebben; daarom sta ik open voor reacties die niet op "de man" maar op de inhoud zijn gericht.
2. "**Analyse onvolledig**". Hier kan ik tot op zekere hoogte in meegaan. Een sluitend probleem analyse per beleidsveld is ook niet mijn ambitie om dit manifest te schrijven. Mijn advies aan deze groep respondenten is om vooral de handschoen op te pakken en de analyse per beleidsterrein aan te vullen en waar nodig te verbeteren. Dat maakt de strategische beleidsopgaven in dit manifest alleen maar krachtiger.
3. Die man heeft "**interessante noties**". Mijn antwoord aan deze groep respondenten luidt: haal de bruikbare bouwstenen eruit en probeer deze om te zetten in beleid en bij voorkeur ook implementatie daarvan. Het is deze laatste categorie "decisionmakers" waar ik mij op richt.

Ik wens de onderhandelaars bij de coalitievorming en de adviseurs die een "regeerakkoord c.q. politieke agenda 2015-2020" zullen opstellen, veel wijsheid toe. Hopelijk doen zij met dit manifest de nodige inspiratie op voor een duurzame ontwikkeling van Suriname.

drs. Stanley A. Ramkhelawan

Strategisch Beleidsadvies en Implementatie bij Overheidsorganisaties

Voorwoord

Alleen waarzeggers menen de toekomst te kunnen voorspellen. Ik geloof niet dat wij de toekomst kunnen voorspellen. Maar is het daarom zinloos om vooruit te kijken? We hebben allemaal dromen over de toekomst; sterker nog, dagelijks denken we na over de toekomst. Dit nadenken over de toekomst daagt ons allen uit. Het geeft ons de vrijheid om te dromen, idealen uit te werken of te concretiseren. Nog belangrijker, nadenken over de toekomst daagt uit de grenzen van onze kennis te verkennen. Het nadenken over de toekomst heeft nog een andere functie; het stimuleert de innovatiekracht van mensen en organisaties en het zet aan tot creativiteit. Alleen om deze laatste reden nodig ik de twijfelaars onder u uit dit manifest te lezen. Wellicht komt u tot ideeën waar ik nimmer op zou zijn gekomen.

Suriname maakt deel uit van de Latijns Amerikaanse gemeenschap en is verbonden met de rest van de wereld. Het land is steeds meer ingebed in een internationale omgeving. Niet slechts vanwege het feit dat mensen van Surinaamse afkomst in verschillende landen studeren, wonen en werken. Ontwikkelingen op de wereldmarkt beïnvloeden ook de Surinaamse economie, de welvaart en het welzijn van de Surinaamse burger. Migratie, globalisering en het ontstaan van meer (export)markten scheppen omgekeerd kansen voor Suriname.

In de aanloop naar de verkiezingen van 25 mei 2015 heeft de propagandamachine van de verschillende politieke partijen op volle toeren gedraaid. Wederom zijn grote beloftes gedaan om de gunst van de kiezer te winnen. Dit is inherent aan campagnevoering bij democratische verkiezingen.

Nu de verkiezingen achter de rug zijn en verkiezingsretoriek is weggeëbd, is het de vraag welk "programma" zal leiden tot het daadwerkelijk inlossen van gedane beloften? Zijn de gedane beloften überhaupt wel in te lossen? Vooralsnog heb ik in de verkiezingscampagne noch in de verkiezingsprogramma's een lange termijn ontwikkelingsvisie kunnen vinden. In verschillende partijprogramma's staan wel noties voor de komende regeerperiode. Deze gaan over economische groei, goed bestuur, meer welvaart, veiligheid, gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, corruptiebestrijding etc..

Hoe zien de politieke leiders de sociaal economische en culturele ontwikkeling op lange termijn? Waarmee verdient Suriname zijn geld in 2040? Welke investeringen in human capital en infrastructuur zijn noodzakelijk om toekomstige kansen te benutten? Wat zijn de kansen en bedreigingen voor Suriname op het gebied van ecologie? Hoe ziet men de positie van Suriname in Latijns Amerika en de rest van de wereld op de lange termijn? Over deze meer fundamentele vragen die richtinggevend zijn voor een duurzame ontwikkeling, ben ik slechts sporadisch wat tegengekomen in verkiezingsprogramma's. Met dit manifest doe ik een aanzet om dat hiaat op te vullen.

Deze roadmap voor duurzame ontwikkeling heeft als subtitel "**Manifest voor een strategische ontwikkelingsagenda**". De lange termijn geeft aan dat voor sommige transitie, zoals de human capital ontwikkeling, zeker een termijn van 25 jaar in acht genomen dient te worden alvorens economische- en maatschappelijke effecten merkbaar worden. Het is juist de lange termijn die de strategische opgaven in dit manifest actueel maken als input voor "een regeerprogramma 2015-2020". De reden daarvoor is dat nu keuzes gemaakt dienen te worden, willen de politieke leiders op termijn daadwerkelijk een duurzame ontwikkeling van het land bewerkstelligen.

Graag bied ik u dit manifest aan.

Stanleyram@chello.nl

Telesur (+597)7709731 en (+31)6 37372027

Verantwoording

Wie denkt “die vent” te zijn om deze roadmap te schrijven?

Het moddergooien in de aanloop naar de verkiezingen van mei 2015 is al geruime tijd gaande. “*De een deugt niet, de ander is corrupt, een derde is een overloper, weer een andere is crimineel en ga zo maar door*”. Als de verkiezingsuitslag eenmaal een feit is, zal een regering ongeacht de samenstelling het land gaan regeren. Dan is het zaak om de juiste beleidskeuzes te maken, menskracht en middelen aan prioritaire doelen te besteden en te gaan werken aan een duurzame ontwikkeling. Bijna alle mensen die in de race zijn voor een zetel in de DNA, een ministerschap of het presidentschap praten over duurzame ontwikkeling. Bij een nadere duiding van duurzaam blijken deze mensen tot de volgende verkiezingen te denken. Uit berichtgeving in de media maak ik op dat verkiezingsprogramma’s en verkiezingsbeloften in de fase van coalitievorming en onderhandelingen over een regeerprogramma minder ter zake doen. GSM (geld, status, macht) blijkt in de onderhandelingen een prominente plek in te nemen. Met dit manifest focus ik op de lange termijn, omdat sommige transities in de Surinaamse context gewoon 20 tot 30 jaar nodig zullen hebben. De roadmap is niet bedoeld om bij te dragen aan welke verkiezingsprogramma dan ook. Hopelijk dient het wel als inspiratie voor de onderhandelaars van het regeerakkoord én voor strategische beleidsmakers.

Ik ben opgeleid als sociaal wetenschapper en veranderkundige en ben nu ruim 20 jaar werkzaam in politiek bestuurlijke organisaties. Ik heb zowel in 2009 als 2013 (steeds het jaar voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen) als strategisch beleidsadviseur deel uitgemaakt van een ambtelijke denktank van strategen. De denktank heeft voorbereidend werk verricht ten behoeve van coalitieakkoorden van de gemeente Dordrecht en het regionaal Meerjarenprogramma van het Drechtstedenbestuur. Naast deze expertise heb ik in mijn loopbaan als lid van verschillende commissies en expertgroepen meegewerkt aan verschillende strategische adviezen over zeer uiteenlopende vraagstukken.

Vanaf 2012 kom ik jaarlijks in Suriname. Ik volg de beleidsontwikkelingen via digitale media, publicaties en recente onderzoeksrapporten, congressen en seminars. De directe aanleiding om dit manifest te schrijven was het symposium “Diaspora for development” dat op 7 februari 2015 door de Surinaamse Ambassade in Den Haag is georganiseerd. Daar heb ik veel enthousiaste personen horen zeggen “*het land heeft zoveel resources; het moet toch mogelijk zijn om dat beter te ontwikkelen dan in de afgelopen 40 jaar is gebeurd?*”. Op een ander diasporacongres stelde een gewezen consultant de vraag “*hoe kunnen wij slim met elkaar omgaan om samen sterker te worden?*”? Voor mijn gedachtenvorming heb ik ook gebruik gemaakt van terloopse gesprekken met diverse sleutelfiguren uit het maatschappelijk middenveld. Enkele voorbeelden zijn de voorzitter van de KKF, Vereniging Surinaams Bedrijfsleven, een Consultant van het Surinam Business Forum, een topadviseur die verantwoordelijk was voor het decentralisatie programma, enkele docenten en onderzoekers, professionals in de gezondheidszorg en enkele “social entrepreneurs”.

Deze terloopse gesprekken gecombineerd met mijn eigen observaties tijdens mijn bezoeken aan Suriname in de afgelopen drie jaar en mijn expertise op het gebied van strategisch beleidsadvies vormen de basis voor het schrijven van dit manifest. Voor mijn oriëntatie heb ik ook het regeerakkoord 2010-2015 geraadpleegd, het verkiezingsprogramma 2010 van de NDP* dat meer dan 300 concrete beleidsacties bevat. Ik heb verder een quick scan gemaakt van het verkiezingsprogramma 2015 van V7 en de NPS en het document van Projecta met als titel “Voor onze toekomst”. Een zeer gedegen stuk met participatie van diverse geleidingen uit de Surinaamse samenleving. De meeste van de geraadpleegde documenten hebben echter een tijdshorizon van 5 jaar, namelijk de komende regeerperiode. Ik doe een aanzet voor een strategische ontwikkelingsagenda voor de lange termijn, omdat de mensen en het land na 40 jaar aanmodderen toe zijn aan een **transitie** naar een duurzame ontwikkeling.

*Bij het schrijven van deze roadmap was het NDP verkiezingsprogramma 2015 nog niet openbaar.

Vier trends

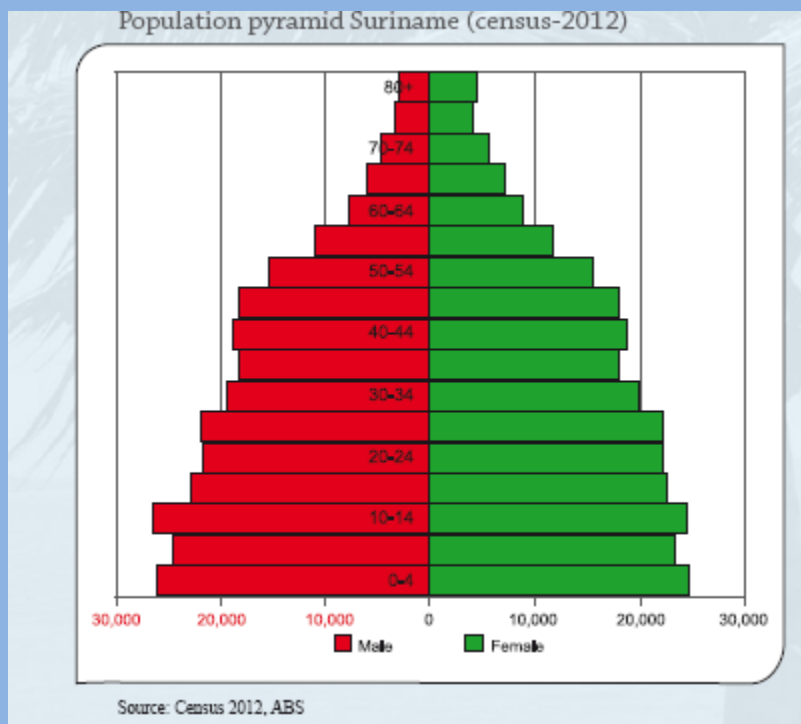
Ik beschrijf eerst op basis van een beperkt aantal indicatoren enkele actuele demografische, sociaal economische en ecologische trends. Deze meer beschouwende in plaats van analytische beschrijving is bedoeld als aanzet voor een strategische ontwikkelingsagenda. De kwantitatieve gegevens in deze roadmap zijn ontleend aan het *MDG Progress Report, november 2014* van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Mijn focus op deze indicatoren komt voort uit mijn veronderstelling dat investeren in human capital een basisvoorwaarde is voor landen in ontwikkeling maar ook voor welvaartssamenlevingen die hun voorsprong willen behouden. Verschillende deskundigen hebben gewezen op het structurele tekort aan kader waarmee Suriname worstelt. Het tekort aan kader werkt door in de kwaliteit van de dienstverlening in verschillende sectoren en is tevens de reden waardoor projecten niet of onvoldoende van de grond komen.

Trend 1 Demografie

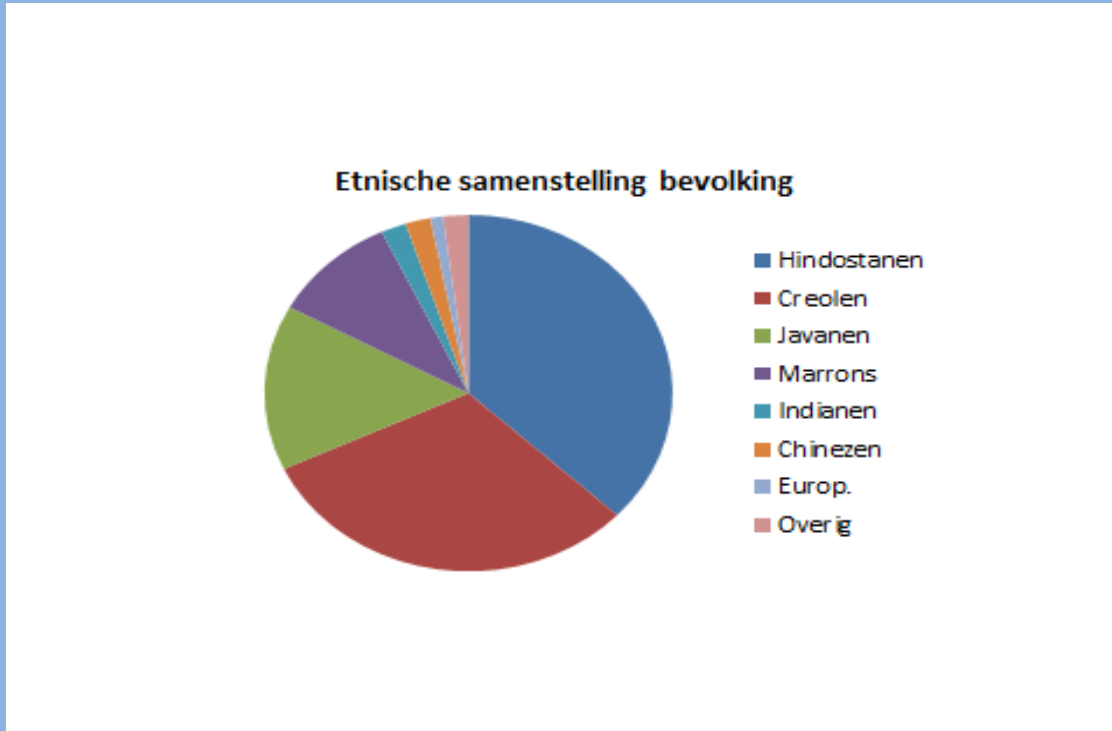
Suriname heeft een relatief jonge bevolkingspopulatie. Circa tweederde van de totale bevolking is jonger dan 40 jaar. Naast een jonge bevolkingsopbouw is sprake van een grote diversiteit aan etnische groepen. De totale bevolkingsomvang omvat iets meer dan 550 duizend personen. De gemiddelde bevolkingsgroei in de laatste vier jaar was 1,2%.

Bevolkingsopbouw naar leeftijd en sexe

Etnische samenstelling

De etnische samenstelling van de bevolking is zeer divers. De procentuele verhouding anno 2014 is als volgt. De hindostanen zijn met een aandeel van 37% de grootste bevolkingsgroep, gevolgd door Creolen (31%), Javanen 15%, Marrons 10%, Indianen 2%, Chinezen 2%, Europeanen 1% en overige groepen 2%.

Diversiteit aan rituelen, hoogtijdagen

De **diversiteit** van de Surinaamse bevolkingssamenstelling komt op duidelijk waarneembare manieren tot uiting. In de aanwezigheid van religieuze symbolen (kerken, moskeeën, tempels, synagoge), in de verschillende talen die levendig gehanteerd worden, in de Surinaamse keuken, klederdracht, religieuze hoogtijdagen, rituelen rond geboorte, huwelijk en overlijden, viering van hoogtijdagen zoals keti koti en het holi-feest en het voor Suriname typerende pagara-festival rond de jaarwisseling.

De verschillende bevolkingsgroepen, elk met hun unieke sociale, culturele en religieuze rijkdom leven al tientallen decennia vreedzaam met elkaar. De diversiteit van de bevolking alsook de “Surinaamse manier van samenleven” kan best als een unicum getypeerd worden.

Trend 2 Opleidingsniveau beroepsbevolking

Een belangrijke indicator voor economische groei en innovatie is de beschikbaarheid van human capital. Enerzijds gaat het om de beschikbaarheid van voldoende vakmensen. Het betreft zowel ambachtlieden voor de maakindustrie als ook om middelbaar geschoolde mensen voor de logistiek, bouw, installatie- en onderhoud, weg- en waterbouw, toerisme, finance en andere beroepssectoren. Anderzijds gaat het om hoog opgeleide mensen voor research en development en management van zowel de private sector als de overheidssector (Openbaar bestuur, Onderwijs, Gezondheidszorg etc).

Bevolking ouder dan 5 jaar naar hoogst gevolgde opleiding

Persons (5 years and older) by highest attained type of formal education level and sex, 2012

Sex	Total	Highest Attained type of Formal Education Level										
		KLO	GLO/BO	VOJ	MBO	Teachers Training College	VWO/HAVO	HBO	University	No education	Don't know	No answer
Male	244,661	12,206	81,590	76,057	15,818	1,581	8,778	5,681	6,027	11,174	18,080	7,669
Female	246,429	10,865	75,775	72,435	9,635	12,673	10,890	9,868	6,770	18,351	11,605	7,562
Total	491,090	23,071	157,365	148,492	25,453	14,254	19,668	15,549	12,797	29,525	29,685	15,231

Source: Census 2012, ABS
 KLO = Pre Primary Education / BO = Special Education / GLO = Primary Education / VJO = Secondary Junior Education / HAVO = Senior Secondary General Education /
 VWO = Pre-University Education / MBO = Senior Secondary Vocational Education / HBO = Senior High Vocational School

De cijfers laten zien dat van de 490 duizend personen ouder dan 5 jaar maar 25 duizend personen als hoogst gevolde opleiding MBO heeft, en iets meer dan 28 duizend personen een HBO of Universitaire opleiding heeft gevolgd.

In het nationale Werkgelegenheidsrapport (Min van ATM, 2006) wordt het begrip "Arbeidspotentieel/arbeidsaanbod" als volgt omschreven: "Personen in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar, die een activiteit ontplooiën waarvoor zij in geld of in natura beloning ontvangen in de vorm van loon/salaris, winst of producten verkregen uit eigen arbeid of die proberen tot een dergelijke activiteit te komen in dienst van een ander of door zelfstandig een dergelijke activiteit te ontplooiën".

Uitgaande van deze omschrijving heeft slechts 5,1% van het arbeidspotentieel als hoogst genoten opleiding MBO en 5,7% van het arbeidspotentieel een HBO Of Universitaire opleiding. Deze cijfers bevestigen wat andere deskundigen zeggen over gebrek aan kader in Suriname.

Aantal studenten Adegus 2007 - 2013

Number of students at the Anton de Kom University by sex, faculty and academic year, 2007-2013

Faculty	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female
Medical Science	144	174	142	179	147	188	148	191	143	193	168	252
Technological Science	375	335	459	423	455	434	455	448	460	518	467	588
Social Science	718	1,775	778	1,912	726	1,936	698	1,973	650	1,877	628	1,898
Bridging year (schakeljaar)	182	293	200	366	217	386	265	331	182	386	165	422

Source: Anton de Kom University of Suriname

In het studiejaar 2012/2013 volgden 1263 mannelijke studenten en 2738 vrouwelijke studenten een studie aan de universiteit; dat is vergeleken met het studiejaar 2007/2008 met totaal 3521 studenten een toename van 480 studenten. Een stijging van 13 procent in vijf jaar.

Aantal afgestudeerden Adekus 2007-2013

Graduates of Anton De Kom University by sex, faculty and year of graduation, 2007-2013

Faculty	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female
Medical Science	9.1	90.9	28.6	71.4	44.0	56.0	66.7	33.3	35.0	65.0	70.6	29.4
Technological Science	47.3	52.7	50.7	49.3	42.9	57.1	55.4	44.6	40.0	60.0	47.4	52.6
Social Science	25.3	74.7	23.1	76.9	19.0	81.0	23.8	76.2	25.3	74.7	19.9	80.1

Source: Anton de Kom University of Suriname

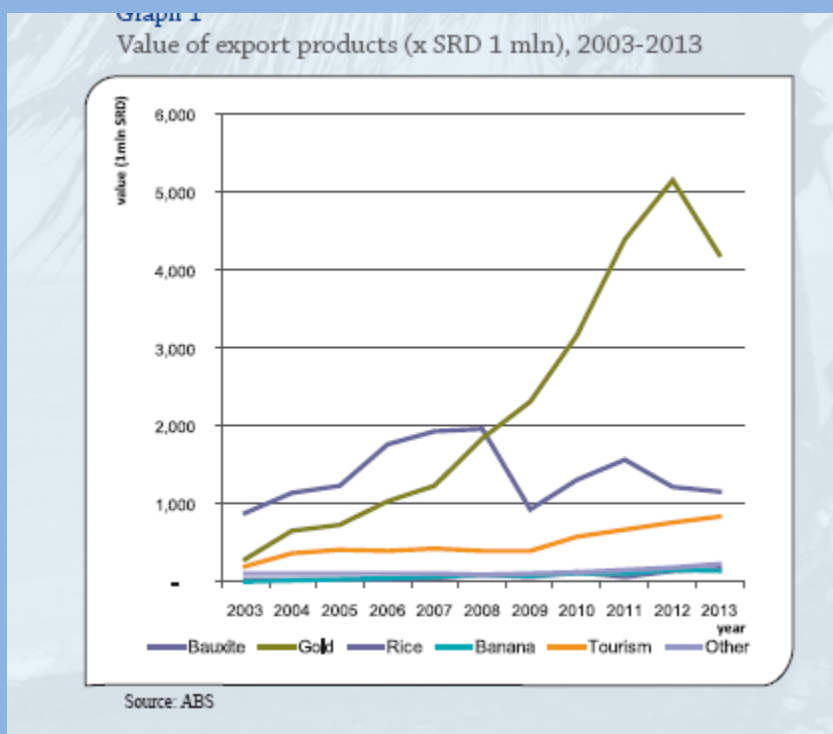
Het studierendement is zowel bij mannelijke als vrouwelijke studenten divers. Het aandeel succesvolle afstudeerders onder mannelijke studenten varieert van 20% bij sociale wetenschappen tot 70% bij Geneeskundestudie. Vrouwelijke studenten zijn succesvoller bij sociale wetenschappen (80% rond de studie succesvol af); bij geneeskunde rond 30% van de vrouwelijke studenten de studie met succes af. Bij de Technische wetenschappen is het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke afgestudeerden nagenoeg verwaarloosbaar.

Op grond van de geraadpleegde gegevens kan ik geen uitspraak doen over de vraag of de uitstroom van studenten op Universitair niveau voldoende is om aan de vraag naar hoger opgeleiden in de desbetreffende sectoren te voldoen. Een antwoord op deze vraag is zeer relevant om zicht te krijgen op de benodigde human capital. Het beantwoorden van deze vraag is echter niet zo eenvoudig. Zo zijn er ook Surinaamse studenten aan buitenlandse universiteiten die na afronding van hun studie weer terugkeren. Daarnaast is de laatste jaren, zeker in de medische sector, sprake van kenniswerkers uit Cuba, Filippijnen en andere landen.

Het systematisch in kaart brengen van vraag en aanbod van personeel zowel naar (groei of ontwikkel) sectoren alsook het beroepsniveau is een opgave voor de toekomst. Hoewel er wel structuren zijn als het Tripartite Overleg, een Sociaal Economische Raad, het Surinam Business Forum blijken deze structuren vooralsnog onvoldoende antwoord te geven op deze strategische human capital vraagstukken. Bundeling van expertise van overheid, ondernemers, KKF, SBF, vakbonden en kennisinstellingen kan hierin mogelijk verschil maken. Evenals het recente initiatief van het Ministerie van Onderwijs om een National Training Authority op te richten die de aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt moet verbeteren. In mei 2014 heb ik in een presentatie over een Nationale Human Capital agenda gepleit voor een Triple Helix aanpak om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen.

Trend 3 Economie

De belangrijkste economische sectoren anno 2014 zijn de mijnbouwsector (Goud, Bauxiet en Olie); ruim 85% van de inkomsten worden verdiend met de export van deze grondstoffen, gevolgd door de landbouwsector en de productiesector.

De trend sinds 2010 is dat jaarlijks sprake is geweest van een gemiddelde officiële economische groei van circa 4%. Dit groei percentage is bijzonder gezien het feit dat in dezelfde periode wereldwijd sprake is geweest van een economische crisis. Een interessante vraag is ook of deze economische groei niet 6 of 8% had kunnen zijn, als de vereiste human capital in ruimere mate beschikbaar zou zijn en de totale infrastructuur beter op orde was.

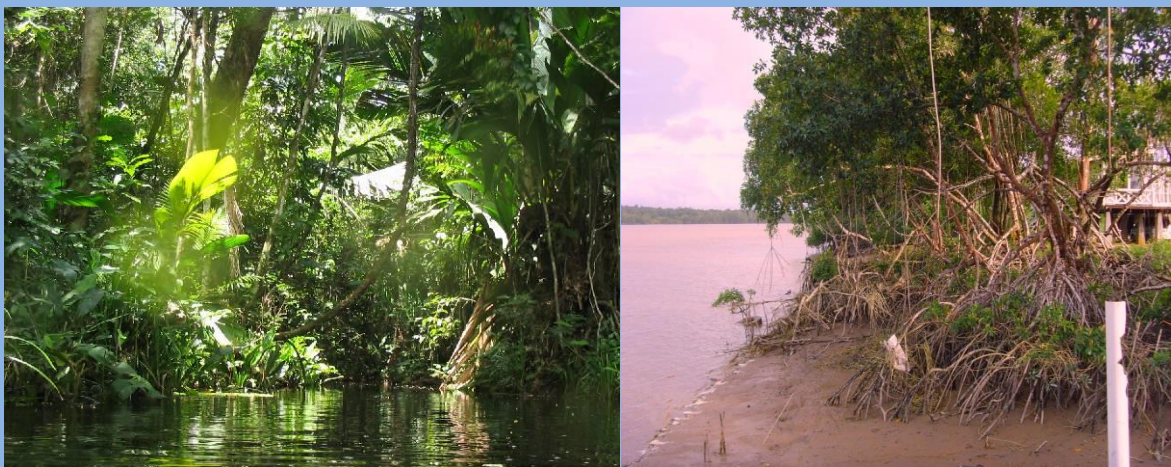
Met infrastructuur bedoel ik in deze context niet alleen wegen, bruggen, lucht- en zeehavens, maar ook een gegarandeerde energievoorziening, kwalitatief hoogwaardige ICT-infrastructuur (breedband internet), minder bureaucratie voor vestiging van ondernemers en start-ups, transparante aanbestedingsprocedures van projecten door de overheid en voorzieningen voor om-, her- en bijscholing van personeel.

Small en Mediumsize Enterprise (SME) en Social enterprises

Het ondernemers landschap bestaat voor een substantieel deel uit micro-ondernemingen en de zg. small en medium size enterprises. De kleine bedrijven leveren ook een belangrijk aandeel in de formele en informele werkgelegenheid. Volgens informatie van het Surinam Business Forum en sociale partners is er nog veel winst te behalen in de groei en bijdrage van het midden en kleinbedrijf aan de Surinaamse economie. De Surinaamse overheid heeft in de afgelopen jaren verschillende programma's en initiatieven ontwikkeld om de SME's te ondersteunen. Revitaliseren en het krachtig doorzetten van deze programma's voor ondernemerschap is een kans om armoede te bestrijden, werkgelegenheid te bevorderen en de economie te versterken.

Trend 4 Ecologie

Het tropisch regenwoud in Suriname, onderdeel van het Amazone gebied, beslaat circa 94% van de totale oppervlakte van het land ofwel vijftien miljoen hectare. Twee miljoen hectare (13%) van het regenwoud heeft de status van beschermd gebied. Het tropisch regenwoud is een van de belangrijkste natuurlijke hulpbronnen van het land. De Surinaamse natuur heeft ook een van de meest unieke ecosystemen. De mangroves aan de kust zijn belangrijke broed- en voedingsplaatsen voor verschillende vissoorten, schildpadden en een grote variëteit aan trekvogels. De kustregio van Suriname behoort tot een van de belangrijkste overwinteringsgebieden op het Zuid Amerikaanse continent voor verschillende vogelsoorten.

Ontbossing en ander menselijk ingrijpen gericht op korte termijn gewin, is een van de grootste bedreigingen van het tropisch regenwoud. Als onderdeel van de Amazone rainforest vormt het Surinaamse regenwoud de longen van de aarde. Het effect op de lange termijn van menselijk ingrijpen hierin gaat met grote onzekerheden gepaard. Studies naar ecologische effecten zouden daar meer inzicht in dienen te verschaffen. Vanwege de onzekere effecten op de lange termijn zou alleen om die reden met de nodige zuinigheid met de natuur in het algemeen en de bijzondere ecologische structuur waar Suriname over beschikt omgegaan moeten worden. Menselijk ingrijpen in de ecologische structuur zou alleen toegelaten moeten worden wanneer sprake is van een duurzame ontwikkeling en daarom gecombineerd moeten worden met langdurige studies naar de ecologische effecten van dat ingrijpen.

Economische groei en een hogere welvaart gaan hand in hand met een toenemende vraag naar energie /fossiele brandstoffen. Suriname beschikt echter over een enorme potentie voor milieuvriendelijke en duurzame vormen van energiebronnen. Water, wind en zon zijn daarvoor de bestanddelen. De technologie om deze bronnen te benutten is de afgelopen decennia elders in de wereld tot ontwikkeling gekomen. Enkele bedrijven hebben al het voorbeeld gegeven om op grote schaal gebruik te maken van Zonne energie. Suriname kan met behulp van de reeds ontwikkelde technologie dus versneld overstappen naar duurzame energievoorziening. Wat hiervoor nodig is, is de politieke keuze voor “groene energie”.

Een onverantwoorde exploitatie van natuurlijke hulpbronnen, klimaatverandering als gevolg van de uitstoot van CO₂, de algehele opwarming van de aarde leidt o.a. tot een stijging van de zeespiegel. Dit kan op termijn een belangrijke bedreiging vormen voor de Surinaamse economie en bevolking in de kustgebieden.

Impressies quick scan en trends

Ik markeer op basis van de quick scan van een aantal documenten en de trends die ik hiervoor heb beschreven een aantal zaken.

- Suriname is rijk aan natural resources; de afgelopen jaren is een aantal strategische investeringen gedaan in de infrastructuur maar deze is nog verre van optimaal om alle kansen te benutten;
- De gebrekkige infrastructuur betreft zowel het openbaar bestuur en publieke voorzieningen als de infrastructuur op het gebied van water (haven – logistiek), luchtvaart en aanvoerwegen en verbindingen over het land;
- Een bevolkingsomvang van iets meer dan een half miljoen personen waarvan slechts 5 tot 10% middelbaar tot hoog opgeleid is, schiet qua human capital tekort om de natural resources te benutten en een duurzame ontwikkeling te versnellen;
- De prioritaire thema's in de verkiezingsprogramma's vertonen veel overeenkomsten, de tijdshorizon is kort is, namelijk beperkt tot een volgende regeerperiode;
- Onduidelijk is hoe de verschillende ambities en voorgenomen beleidsmaatregelen, die zeer omvangrijk zijn, gefinancierd zullen worden;
- Het ontbreekt aan samenhang tussen de verschillende thema's in de verkiezingsprogramma's en hoe deze bijdragen aan een duurzame ontwikkeling. Daarnaast stel ik vast dat er nauwelijks sprake is van beleidscontinuïteit;
- Ik mis tot slot een "stip" op de horizon waar de politieke leiders naar toe willen. Met Gowricharn* te spreken, het ontbreekt in Suriname aan ontwikkelingspolitiek.

In zijn essay met als titel '*Naar een diasporabeleid voor Suriname*' maakt Gowricharn een meer fundamentele analyse en stelt dat het ontbreken van een ontwikkelingspolitiek en een structureel tekort aan midden en hoger kader vanaf de jaren zestig het land stuurloos maakt. Bijna wanhopig wordt de vraag geponeerd welke kant Suriname moet opgaan?

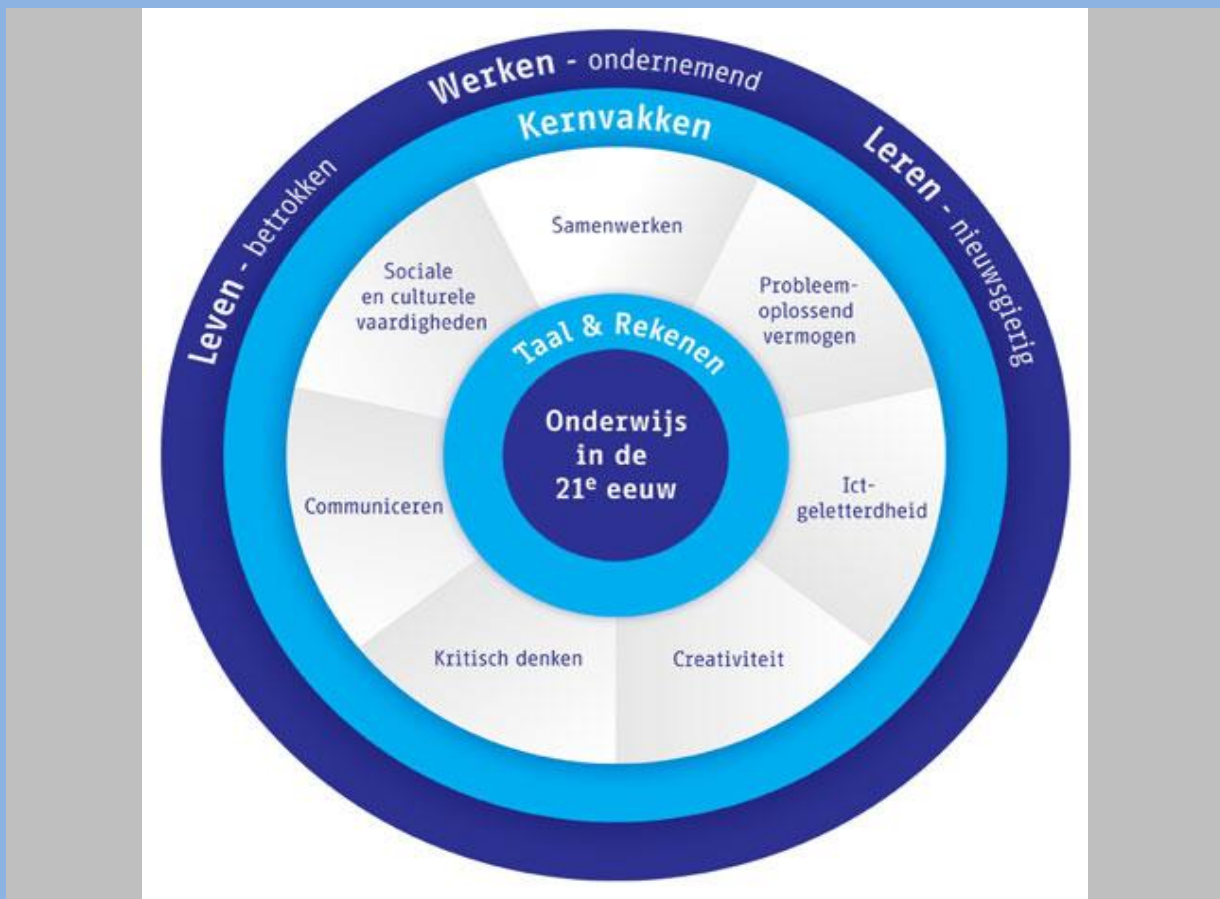
Voor een duurzame ontwikkeling van Suriname is in mijn optiek meer nodig dan quick wins waar machthebbers zich tot nu toe op gericht hebben, en die veelal zijn bedoeld om de eigen achterban tevreden te stellen.

In het tweede deel van deze roadmap doe ik een voorzet door zeven strategische opgaven voor een duurzame ontwikkeling te benoemen; deze opgaven zullen alleen dan effect sorteren als deze integraal opgepakt worden.

Zeven strategische opgaven voor een duurzame ontwikkeling

1. Investeren in 21th century skills

Investeer in **Human Capital** gericht op het aanleren en verwerven van 21th century Skills. Amerikaans onderzoek laat zien dat organisaties en landen die investeren in 21th century skills het meest innovatief en competitief zijn.

Toelichting

Het ontbreken van voldoende human capital is een belangrijk obstakel voor het versnellen van ontwikkelingen en het benutten van kansen. Dit betreft alle facetten van de samenleving, van de politiek en het openbaar bestuur, onderwijs tot gezondheidszorg alsook diverse economische sectoren. Voor een deel is het gebrek aan human capital ook debet aan het niet-realiseren van (politieke) doelstellingen en/of ambitieuze veranderingsprojecten van woningbouw, gezondheidszorg tot infrastructurele projecten. Wil Suriname als land meegaan in de vaart der volkeren, dan is het noodzakelijk te investeren in de 21th century skills zodat op termijn de human capital beschikbaar is om ontwikkelingskansen te benutten. De 21th century skills bestaat naast Taal & Rekenen uit zeven competentiecluster. Op een bijeenkomst van de Kenniskring Suriname over analyse van de verkiezingsresultaten heeft prof. Maarten Schalkwijk gewezen op het structurele gebrek aan kader en de gevolgen daarvan voor ontwikkelingen in diverse sectoren. Om te investeren in human capital en daarmee het kaderprobleem in de toekomst op te lossen stel ik een drie-sporen aanpak voor.

1. Investeren in de kwaliteit en infrastructuur van het onderwijs en scholingsvoorzieningen.

Deze investering is primair gericht op de huidige en toekomstige jongeren in Suriname. Onderwijs is een lange termijn aanpak; het levert dus geen oplossing voor projecten die de regering de komende vijf jaar wil uitvoeren.

Maar de regering kan nu wel kiezen voor investeringen die over 25 tot 30 jaar rendement zullen opleveren. Dat kan door te kiezen om de hele onderwijskolom van lager, voortgezet, middelbaar tot hoger en wetenschappelijk onderwijs te richten op het verweven van 21st century skills (Zie Discussienota 21st Century Skills, Joke Voogt en Nathalie Pareja Roblin, Universiteit Twente, 2010). De oprichting van een nationale trainings authority is een goede stap in die richting als ook het initiatief om in samenwerking met India een Open Universiteit op te zetten. Kwalitatief goed onderwijs voor jongeren veronderstelt ook een beschikbaarheid van goed opgeleide en gemotiveerde leerkrachten en docenten. Voor het huidige lerarenkorps impliceert deze kwaliteitsslag een forse investering in bijscholingsprogramma's.

2. Aanboren van het diaspora potentieel.

Dit biedt zowel op de korte als middellange termijn perspectieven voor ontwikkeling. De manier waarop in de sector gezondheidszorg partnerschappen en kenniscirculatie tot stand zijn gekomen met Nederlandse Academische Medische Centra en (Surinaamse) medisch specialisten is een goed voorbeeld hoe het diaspora potentieel aangewend kan worden om ontwikkelingen in Suriname te versnellen. Soortgelijke aanpakken kunnen ook in andere groei sectoren worden toegepast. Het is goed om van elkaar te leren en niet steeds het wiel opnieuw uit te vinden. Voorwaarde is dat de Surinaamse instituten de vraag definiëren en dat binnen de diaspora gemeenschap geïnventariseerd is wie wat te bieden heeft. Over de dilemma's die te maken hebben met een effectief diasporabeleid verwijs ik naar het eerder aangehaalde essay van prof. Gowricharn. Het inzetten van het diaspora potentieel blijft -vanwege de geringe omvang van de populatie- onvoldoende om alle ontwikkelingsambities te realiseren. Er is dus meer nodig dan investeren in 21st century skills en de human capital van de Surinaamse diaspora. Dat brengt mij op het derde punt van een driesporen aanpak.

3. Ontwikkel een pro-actief immigratiebeleid.

Indien Suriname haar ontwikkelingsambities waar wil maken, dan ontkomt men niet aan import van arbeidskrachten. Dat is anno 2015 reeds het geval. Er zijn Chinezen werkzaam in de bouwsector en infrastructuur, detailhandel; Brazilianen in de goudsector, Haïtianen in de landbouwsector, verpleegkundigen uit de Filippijnen in de gezondheidssector etc. Het is aannemelijk dat arbeidsmigranten in bepaalde sectoren van de arbeidsmarkt nu Surinaamse werkzoekenden verdringen. In andere sectoren vullen arbeidsmigranten juist tekorten op. Een visie op arbeidsmigratie gaat in het geval van Suriname verder dan vraag-aanbod en verdringingseffecten op de arbeidsmarkt.

Suriname heeft een relatief kleine bevolkingsomvang; de diversiteit onder de bevolking is van oudsher groot. Op de Indiaanse bevolkingsgroep na, zijn alle bevolkingsgroepen geïmporteerd. Je kunt stellen dat Suriname van oudsher een migratiesamenleving is. De tijdsperiode waarover de verschillende groepen naar Suriname gehaald zijn bestrijkt enkele eeuwen. Vervolgens is er ook nog zo'n 100 jaar overheen gegaan waarin de verschillende groepen zich tot elkaar zijn gaan verhouden. Het proces van natievorming is nog volop gaande. Sinds enkele decennia is een deel van de Surinaamse bevolking gemigreerd naar Europa en de Verenigde Staten. Een deel van de diaspora vertoont al dan niet door het beleid van de overheid weer interesse in hun land van oorsprong.

Migratiebewegingen uit de afgelopen decennia elders in de wereld laten zien, dat door moderne transportmogelijkheden in relatief korte tijd grote groepen mensen zich (tijdelijk) in een ander land kunnen vestigen. Voor het ontwikkelen van een visie op arbeidsmigratie in de specifieke situatie van Suriname is het van belang om stil te zijn bij consequenties van de demografische samenstelling op lange termijn en de betekenis daarvan voor de sociaal culturele verhoudingen. Wat betekent het voor de Surinaamse bevolking als het aantal Brazilianen binnen enkele jaren verviervoudigd? Of als tot 2020 een half miljoen Chinezen zich in Suriname vestigen?

Behalve de economische bijdrage die arbeidsmigranten hebben, is de sociaal culturele betekenis van arbeidsmigratie voor de Surinaamse samenleving van belang. Dit in het licht van de grote diversiteit onder de Surinaamse bevolking en de tijdsperiode waarover het samen leven zich heeft ontwikkeld. Juist vanwege de sociaal culturele impact die ongecontroleerde immigratie kan hebben voor de Surinaamse samenleving, is een heldere visie op immigratie noodzakelijk.

2. Diversiteit als exportproduct

Onderzoek, ontwikkel en benut de diversiteit van de Surinaamse bevolking als kracht om tot een welvarende samenleving te komen en gebruik het Surinaamse model van samenleven als “exportproduct” voor andere multi etnische samenlevingen. Positioneer de faculteit Maatschappij Wetenschappen en andere vakgroepen van de Adegus waar de antropologische en sociologische kennisontwikkeling een prominente plaats inneemt als alliantiepartner voor andere Universiteiten om programma’s te ontwikkelen die het “Surinaamse model” van samenleven verder brengt.

Toelichting

De lezer van dit manifest kan de indruk krijgen dat ik human capital uitsluitend verbind aan economische ontwikkeling. Het tegendeel is in mijn optiek het geval. Ik zie het investeren in human capital namelijk in directe relatie met een tweede strategische opgave voor de toekomst, namelijk de kracht van culturele diversiteit onder de Surinaamse bevolking. De culturele diversiteit kan, mits deze goed wordt gecultiveerd en gemanaged, in de toekomst tot een exportproduct uitgroeien.

Kijken we heden ten dage naar regio’s in de wereld dan zien we dat de basis van vele conflicten (naast politiek, behoefte aan energie en water) over het algemeen gelegen is in wat ik voor het gemak noem “maatschappelijk wantrouwen jegens de ander”. Conflicten tussen stammen, bevolkingsgroepen leidt tot destabilisering van hele regio’s. Om die reden zie ik de functie van onderwijs / investeren in human capital niet alleen om bij te dragen aan economisch rendement, maar eveneens om bij te dragen aan sociaal-culturele betekenisgeving. De faculteit Maatschappij Wetenschappen van de Adegus waar de antropologische en sociologische kennisontwikkeling voorop staat zou wat mij betreft meer ten dienste moeten staan aan een human capital investering. De verbinding tussen wetenschapsbeoefening op deze twee gebieden en het benutten van die kennis ten behoeve van onderwijs zal meer gefocust kunnen worden op de sociaal culturele ontwikkeling van Suriname als natie. De antropologische kennisontwikkeling stimuleert immers het denken over de relatie tussen individu en samenleving en draagt bij om opvattingen en gedragingen te begrijpen die niet de jouwe zijn. De sociologische kennisontwikkeling stelt structuren en processen in de samenleving die wij als vanzelfsprekend zien ter discussie, en reikt tegelijk modellen aan om bredere maatschappelijke processen in het juiste perspectief te plaatsen.

Dharm en Arya samaadj etc.), de stammenstructuur van inheemse groepen en de bijdrage van deze instituties in het proces van natievorming.

De pilots die enkele private personen met eigen kennis, inzet en netwerken hebben ontwikkeld (“decolonizing the mind”, “de lesbrieff Commewijne voor leerlingen in het lager onderwijs”) verdienen

wat mij betreft nader onderzoek en steun in een breder perspectief. Dat perspectief is op lange termijn de diversiteit van de Surinaamse bevolking als “model” te exporteren voor een samenleving waarin verschillende etnisch culturele groepen niet slechts vreedzaam samenleven maar als kracht ook ingezet kan worden om tot een welwarende samenleving te komen. Kortom, breng wetenschappelijk in beeld wat de werkende elementen zijn van het Surinaamse model van samenleven.

India positioneert zich in de nieuwe wereld met 3 D's: **Democracy, Demography en Demand**. Het land is de grootste democratie ter wereld; heeft een jonge en hoogopgeleide bevolking en er is sprake van een toenemende vraag, een groeimarkt.

Zou het een optie zijn dat Suriname zich in navolging van India mondiaal kan positioneren met haar **diversiteit en ecologische rijkdom** met een aantrekkelijk investeringsklimaat?

3. Economische diversificatie

Kies 7 speerpuntsectoren (Olie, Goud, Hout, Toerisme, Landbouw, ICT en SME/Social Enterprises) en concentreer investeringen op deze speerpuntsectoren. Een diversificatie strategie van de economie voorkomt dat als de wereldmarkt in een groeisector inzakt, het land economisch in een crisis terecht komt.

Toelichting

De Vereniging van Economisten in Suriname heeft in het verkiezingsdebat van 13 mei 2015 de belangrijkste speerpunten voor een gezond economisch beleid inzichtelijk gemaakt en o.a. aangedrongen op het doorrekenen van de haalbaarheid van diverse ambities. Er zijn door verschillende experts voldoende doordachte voorstellen gedaan over het te voeren economisch beleid.

Omdat de economie van een land sterk beïnvloed wordt door mondiale ontwikkelingen, is mijn enige pleidooi op dit terrein om als land niet afhankelijk te zijn van één grote groeisector. Diversificatie van de economie wordt door velen gepleit. Diversificatie betekent echter niet versnipperen. Ook t.a.v. dit belangrijke beleidsveld stel ik voor te kiezen voor een zevental speerpuntsectoren waarbij de hele keten wordt verstrekt. Bundel de expertise, kennis en middelen en zet deze gericht op die 7 speerpuntsectoren. Dat impliceert ook dat afscheid genomen wordt van het neerzetten van 'proeftuinen' omdat het electoraal interessant is. De noodzaak voor diversificatie van de economie vat ik samen met de metafoor "Op twee benen lopen we altijd beter dan op één". Twee aspecten die in het economisch beleid wat mij betreft extra aandacht dienen te krijgen, zijn toerisme en het stimuleren van sociaal ondernemerschap.

Toerisme

Martin Panday heeft voor de toerisme sector reeds een masterplan ontwikkeld. Het gaat nu om de implementatie daarvan. Als specifiek onderdeel stel ik voor een "hotspotmonitor" te ontwikkelen met de meest attractieve locaties, bezienswaardigheden, te bezoeken monumenten, horeca gelegenheden, festivals etc. De hotspotmonitor is een digitaal instrument en heeft voor bezoekers als functie dat als deze een bepaald gebied of district bezoekt, men ten minste die bezienswaardigheden, plaatsen gezien

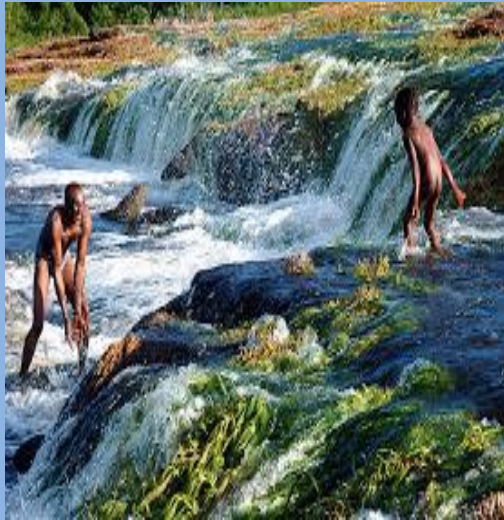
of festivals gezien en bezocht moet hebben. Een hotspotmonitor kan voor nieuwe toeristen als leidraad dienen om Suriname in een specifieke periode te bezoeken.

Social enterprises

Er zijn veel kleine ondernemers die incidenteel of structureel sociale doelen nastreven omdat deze ondernemers gericht zijn op mens en maatschappij. Het gaat om een vrij breed spectrum. Van armoedebestrijding, ouderenzorg, begeleiding van tienermoeders tot opvang en begeleiding van dropouts en jongeren met een justitieel verleden. Sociale ondernemers dragen bij aan maatschappelijke vernieuwing en bieden innovatieve oplossingen voor complexe sociale vraagstukken. Hoewel ik in diverse verkiezingsprogramma's uiteenlopende voorstellen heb gelezen om hulp aan burgers te verbeteren, is er nog een lange weg te gaan voor zorg en welzijn voor iedereen. Bovendien is het maar de vraag of de overheid voor alles dient op te draaien. De betaalbaarheid van een groeiend stelsel van sociale voorzieningen komt onder druk te staan zodra het economisch wat minder gaat. Het mobiliseren en benutten van de kracht van de samenleving zonder als overheid daarin steeds voorop te lopen, kan bij veel sociale vraagstukken een prè zijn. Juist om die reden stel ik voor om social enterprises krachtig te ondersteunen. Deze vorm van ondernemen stimuleert mensen verantwoordelijkheid te nemen voor hun omgeving en de maatschappij. De overheid kan een verdere ontwikkeling van social enterprises ondersteunen door een transparant systeem van aanbesteding en/of opdrachtgeverschap en daarmee op termijn veel besparingen realiseren in het sociale domein.

4. Ministerie van Ecologie en Duurzaamheid

Duurzame ontwikkeling op een ecologisch verantwoorde manier vereist een zelfstandige **Ministerie van Ecologie en Duurzaamheid**. Dit ministerie krijgt de verantwoordelijkheid voor de volgende kerngebieden:

1. Investeren in duurzame energieopwekking (Zonne energie, waterkrachtcentrales etc.) omdat ontwikkeling en vooruitgang per definitie de vraag naar energie zal doen toenemen.

2. Conservatie van natuurbeheer en de biodiversiteit als onderdeel van het Amazonegebied. Behoud en een verantwoord gebruik van de natuur kan in 2040 en daarna voor Suriname als land een unique selling point blijven voor ecotoerisme.

3. Trainen, scholen en versterken van professionals en het opzetten van instituten die toezien op de hele keten natuurbeheer- en exploitatie van de natural resources.

4. Ontwikkelen van programma's voor milieu educatie en bevorderen van milieubewustzijn onder de bevolking.

Toelichting

In een voorgaande regeerperiode is met één ministerie van Arbeid, Technologie en Milieu een meer integrale aanpak op genoemde terreinen geïntroduceerd. Ik kan mij voorstellen dat gegeven de politieke samenstelling en beleidskoers andere verbindingen worden gelegd. Arbeid en Werkgelegenheidsbevordering kunnen ook bij andere ministeries worden ondergebracht. Er is een directe relatie met natuurlijke hulpbronnen, maar ook met onderwijs en handel / economische zaken. Kennisontwikkeling (technologie) dat ten dienste staat van verschillende economische sectoren (productie, landbouw, mijnbouw) kan als cluster ook bij Onderwijs worden ondergebracht.

Mijn pleidooi voor een zelfstandige ministerie van Ecologie en Duurzaamheid dient gezien te worden in een "global perspective". Immers, de huidige focus van productie en economische ontwikkeling is uitsluitend op winstmaximalisatie van multinationals gericht ten koste van het milieu, uitputting van grondstoffen en andere negatieve effecten voor het milieu. Dit geldt ook voor de Surinaamse context.

Als de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen in het huidige tempo wordt voorgezet, dan is het niet ondenkbeeldig dat over 25 jaar vastgesteld moet worden dat er sprake is van:

- Uitgeputte resources: lege visgronden, uitgeputte bodemschatten als goud en andere mineralen;
- Substantiële verdwijning van het tropisch regenwoud als gevolg van onverantwoorde houtkap door multinationals;
- Hoge mate van milieu verontreiniging waardoor de rijke biodiversiteit vernietigd wordt en grote gebieden als gevolg van milieu verontreiniging niet langer leefbaar zijn.

Met een heldere keuze kan Suriname zich scharen in het rijtje van landen dat aansluit bij de nieuwe Sustainable Development Goals van de VN waarin duurzame, sociale en klimaatvriendelijke productie en consumptie centraal staan. Om een optimale verhouding tussen economie en ecologie te vinden, dient een zelfstandig Ministerie van Ecologie & Duurzaamheid tevens een antwoord te vinden op de vraag hoe publieke en private investeringen elkaar kunnen aanvullen en versterken bij een duurzame, sociale en klimaatvriendelijke productie en consumptie.

5. Veiligheid

Stel een veiligheidsagenda op en investeer in het garanderen van zowel de nationale als de internationale veiligheid.

Toelichting

Internationaal terrorisme, drugs gerelateerde criminaliteit en andere vormen van grensoverschrijdende criminaliteit zoals mensenhandel ondermijnen het democratisch bestuur en de bijbehorende instituties. Bovendien werkt het allerlei vormen van corruptie in de hand. Diefstal, roofovervallen, beroving en andere vormen van criminaliteit hebben een sterk negatief effect op het veiligheidsgevoel en de veiligheidsbeleving van de burgers in het land en voor ondernemers en investeerders.

Suriname is qua (eco)toerisme een opkomende natie in Latijns America. Het toerisme is, mits goed gemanaged, een belangrijke groeisector en inkomstenbron. Toerisme heeft immers een stimulerende werking voor diverse vormen van ondernemerschap in het land (verblijf, vervoer, eten, recreatie etc.). Behalve de 'harde' infrastructuur die nodig is om het toerisme verder te ontwikkelen is ook de 'zachte' infrastructuur een belangrijke voorwaarde. Het garanderen van de veiligheid van de mensen is een aspect van de zachte infrastructuur. Veiligheid is eveneens een belangrijke voorwaarde voor investeerders en voor het vestigingsklimaat van bedrijven.

6. Masterplan voor Digitalisering

Ontwikkel en implementeer een masterplan voor digitalisering “Van isolement naar Rendement” op basis van publiek private samenwerking.

Toelichting

Dit masterplan voor digitalisering moet leiden tot het daadwerkelijk ontsluiten van alle facetten in de samenleving. Alle overheidsinstellingen, scholen ongeacht de plaats waar deze zijn gevestigd, gezondheidszorginstellingen, productiebedrijven, bedrijven en private personen krijgen toegang tot een netwerk van kwalitatief hoogwaardig breedband internet. Marktpartijen zullen, zodra een dergelijke basisinfrastructuur beschikbaar is, zelf producten en diensten ontwikkelen voor verschillende doeleinden. ICT leidt niet alleen tot nieuwe connecties; ICT doorbreekt het isolement waarin mensen en bedrijven verkeren en het leidt tot nieuwe vormen van bedrijvigheid en daarmee werkgelegenheid. Daarom de codenaam “van isolement naar rendement”.

Het masterplan voor digitalisering is ook bedoeld om de ICT vaardigheid van de schoolgaande jeugd naar een hoger niveau te brengen zodat zij zich gebruikmakend van e-learning versneld kan ontwikkelen, en het derhalve niet perse noodzakelijk is naar het buitenland te gaan om kwalitatief hoogwaardig onderwijs te volgen.

Om de samenleving verder te democratiseren zullen verantwoordelijkheden en bevoegdheden zo dicht mogelijk bij de burger gelegd moeten worden. Tot 2014 is geïnvesteerd in een programma voor bestuurlijke decentralisatie. Het decentralisatieproces kan versneld worden door digitalisering van publieke dienstverlening met de daarvoor noodzakelijke training en scholing van professionals en ook andere domeinen zoals economie, infrastructuur, toerisme wordt betrokken.

Het investeren in de 21th Century Skills in het bijzonder het ontwikkelen van de competentieclusters ‘Communiceren’, ‘Kritisch nadenken’ en ‘Probleemoplossend vermogen’ draagt eveneens bij tot het verder democratiseren van de samenleving. Mensen zijn in de toekomst beter toegerust om keuzes te maken en zelf richting te geven aan ontwikkelingen.

7. National Resources Development Fund

Creëer één **National Resources Development Fund** waarin jaarlijks een bepaald percentage van de opbrengst van een sector wordt gefourneerd. De middelen van dit National Resources Development Fund worden ingezet met als doel kwalitatief hoogwaardige **publieke** voorzieningen te creëren.

Toelichting

De natural resources van het land zijn van niemand en tegelijk van iedereen. De exploratie en exploitatie in de afgelopen jaren laat zien dat de revenuen van de natural resources (hout, goud, olie, bauxiet en andere grondstoffen) niet in gelijke mate ten goede komen aan de bevolking van Suriname. In sommige sectoren zijn fondsen opgezet waaruit verschillende maatschappelijke doelen worden ondersteund zoals sportvoorzieningen.

Om kwalitatief hoogwaardige publieke voorzieningen te creëren dient er één nationaal fonds in het leven geroepen te worden. De Surinaamse Bank krijgt de verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van een duurzaam beleggingsstrategie en een transparant systeem voor bestedingen. Jaarlijks wordt een bepaald percentage van het dividend besteed aan een aantal publieke voorzieningen. Te denken valt aan gezondheidszorgvoorzieningen, ouderenzorg, nutsvoorzieningen zoals energievoorziening en schoon drinkwater, investeringen in openbaar vervoer en veerverbindingen, beurzen voor studenten uit kansarme milieus, sportaccommodaties, culturele centra, musea etc. Om de bestedingen te toetsen wordt een commissie ingesteld bestaande uit vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld (vakbonden en werkgeversorganisaties), kennisinstellingen zoals de Adekus, religieuze groeperingen, sportkoepels en vertegenwoordigers uit de gezondheidszorg.

Met een dergelijk fonds en bestedingsdoelen wordt voorkomen dat opeenvolgende regeringen de middelen slechts aanwenden om hun begrotingstekort te dekken of uitsluitend ambtenarensalarissen te betalen. Met een nationaal fonds zullen ook toekomstige generaties profiteren van de opbrengst van de natural resources van het land. Een Natural Resources Development Fund kan naast de bedrijfstak gelieerde fondsen bestaan zoals het Alcoa Fonds, Het Staatsolie Sportfonds, IAM-Gold fonds en dergelijke.

Zweden heeft haar aardgasopbrengsten op deze wijze benut en beschikt daardoor over een enorme financiële reserve voor de toekomstige generaties.

Tot slot

Teamwork

De 7 strategische opgaven hebben een inhoudelijk karakter. Voor het proces om deze opgaven te operationaliseren stel ik voor dat het team van bestuurders dat straks aantreedt om het beleid uit te voeren ook investeert om als **team** aan de slag te gaan.

Een tweedaags retraite ergens in het prachtige binnenland met alleen de direct betrokkenen is een

moie aanzet voor een nieuwe bestuurscultuur. In de Surinaamse gemeenschap zijn voldoende deskundigen die het proces van teambuilding kunnen faciliteren. Wat mij betreft staan twee aspecten centraal in de Surinaamse context van teambuilding. Het begint met afstand nemen van het oude bestuursklimaat waarin het bij menige bestuurder eerder draait om **GSM** (geld-status-macht) dan het dienen van het publieke en 's landsbelang. En ook voor het team van bestuurders geldt dat zij de 21th century skills hard nodig zullen hebben om als team succes te hebben.

Het woord **TEAM** staat immers nog steeds voor **T**ogether **E**veryone **A**chieves **M**ore.

Rol politieke leiders

Voor een samenleving als de Surinaamse, met een grote mate van diversiteit aan bevolkingsgroepen, met een historisch gegroeide cultuur van vreedzaam samenleven, pleit ik voor een rol van politieke machthebbers als actor die verbindend optreden tussen de verschillende groeperingen en de verschillende belangen van deze groeperingen. Een dergelijk verbindende rol overstijgt het groepsbelang en stelt de ontwikkeling van nationale doelen voorop. Doelen waar in wisselende allianties aan gewerkt dient te worden.

Rol Overheid

Voor professionals in het ambtelijk apparaat betekent het werken aan deze strategische opgaven dat zij:

- Niet alleen oog hebben voor de mainstream en hun traditionele supporters
- Zich openstellen voor mensen en organisaties met vernieuwende ideeën ongeacht politieke kleur, etnische groep, sexe of geaardheid
- Een faciliterende functie vervullen middels wet- en regelgeving en het bij elkaar brengen van stakeholders
- Actief bouwen aan allianties van publieke en private organisaties en kennisinstellingen
- Steun bieden aan goede initiatieven die de samenleving verder helpen
- De verbindende schakel zijn die het algemeen belang in de gaten houdt in plaats van overal de lead te hebben

Transitie

Ik heb in de verantwoording het begrip transitie gebruikt. Dat behoeft op deze plek een nadere toelichting. Wikipedia omschrijft een transitie als 'een structurele verandering die het resultaat is van op elkaar inwerkende en elkaar versterkende ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld economie, cultuur, technologie, instituties en natuur en milieu. Transitie's zijn dus majeure maatschappelijke overgangen. Mondiaal zijn momenteel diverse transitie's gaande. Denk aan de herinrichting van het financiële systeem, de ontwikkeling van duurzame energie, voedselproductie (ecologische landbouw, gentechnologie), digitalisering met een brede toepassing in verschillende levenssferen die tegelijk vragen oproepen over veiligheid en privacy. Ook in de politieke machtsverhoudingen is sprake van een transitie namelijk in de richting van meer Aziatische invloed in mondiale instituties.

Iets dichterbij huis, namelijk in Suriname, markeren de verkiezingen van 25 mei 2015, de vorming van nieuwe regering en een regeerprogramma ook een transitie en wel één die moet leiden naar een duurzame ontwikkeling van het land voor alle burgers en groeperingen. Na 40 jaar aanmodderen is het de vraag of de huidige machthebbers gaan voor een transitie naar een duurzame ontwikkeling ?

Stanley Ramkhelawan (The Netherlands), studied social sciences the University of Utrecht and did his doctoral work in cultural anthropology and ethnic minorities at the Free University of Amsterdam. He has functioned as business advisor for the public employment authority focusing specifically on minorities. He has been policy advisor for the city of Rotterdam in connection with the education labour market. He also served as senior policy advisor for the Dutch Ministry of Social Affairs and Employment. Since 2010 his ties are to city of Dordrecht, the last five years as program manager for regional labour market policy. In this capacity he is responsible for the strategic reduction of youth unemployment within a region composed of six municipalities and three government agencies collectively known as the Drechtsteden. Adjacent to his regular duties, he also sits on the supervisory board of Movisie, a national think tank for social affairs.

Studie & Loopbaan

- 1967 – 1972 OS Alkmaar
- 1972 – 1975 Dr. J.C. de Miranda Lyceum
- 1975 – 1977 Rijkscholengemeenschap 's Gravenlant, HAVO
- 1977 – 1979 Rijkscholengemeenschap 's Gravenlant. VWO
- 1979 – 1980 TU Delft, Electrotechniek
- 1980 – 1981 Militaire dienst, Landmacht-Genie
- 1982 – 1989 Rijksuniversiteit Utrecht, Andragogische Wetenschappen
VU – doctoraal specialisatie Culturele Antropologie van
Etnische Minderheden (1987)

Postacademische Leergang Verandermanagement, Academie
voor Management RUG, 1999
- 1988 – 1992 St. Beroepseducatie Nieuwe Waterweg, Coördinator Leer-
Werk projecten
- 1992 – 1997 Arbeidsvoorziening Rijnmond, Bedrijfsadviseur minderheden
- 1997 – 1999 Arbeidsvoorziening Nederland, Landelijk Projectmanager 50
Fte's Bedrijfsadviseurs minderheden
- 1999 – 2000 Beleidsmedewerker Arbeidsvoorziening / CWI i.o.
- 2000 (febr.-nov) Gemeente Rotterdam, Beleidsadviseur Onderwijs Arbeid
- 2000 – 2004 Ministerie van SZW, Senior beleidsmedewerker arbeidsmarkt
- 2004 – 2008 Gemeente Dordrecht, Sector MO, Strategisch beleidsadviseur
Integratiebeleid
- 2008 – 2010 Gemeente Dordrecht, Sector SO, Coördinator
Arbeidsmarktprojecten
- 2010 – 2014 Gemeente Dordrecht, sector SO, Programma Manager
Regionaal Arbeidsmarktbeleid
- 2015 – heden Regio Drechtsteden, Programma Manager verantwoordelijk
voor strategische beleidsadvisering inzake aanpak
jeugdwerkloosheid, sectoraanpak, werkgevers

dienstverlening, Leren en werken, arbeidsmarktinformatie en
onderzoek.

